רווחה סובייקטיבית של ילדים בהליך גירושין

יום עיון לציון שנה להקמת קמפוס חרוב לילדים

ילדים בתווך

התעללות בילדים והזנחתם בעיצומו של קונפליקט גירושין

11.1.2018

הסתגלות הילדים לגירושין

גורמים המשפיעים על הסתגלות הילדים לגירושין

גורמי חוסן

- קשר יציב ואיכותי עם שני ההורים
- התמודדות פעילה של הילד עם הסכסוך
- תמיכה חברתית

גורמי סיכון

- עצימות הסכסוך ההורי
- מצוקה נפשית של ההורה
- האשמה עצמית של הילד
- ירידה במצב הכלכלי

Amato, 2010

הסכסוך ההורי

סכסוך הורי הוא גורם הדחק המרכזי המקושר עם קשיי הסתגלות של ילדים להורים גרושים

סכסוך הורי נמצא מקושר עם קשיים של ילדים לאורך זמן

- דיכאון וחרדה
- תחושת נטישה ודחייה
- הערכה עצמית נמוכה
- בעיות התנהגות מוחצנות
- מסוגלות חברתית ולימודית נמוכות יותר
- קשר חלש ופחות איכותי עם ההורים

הכרה גוברת בחשיבות של שמיעת ילדים

- **לאורך שנים שיח ההגנה על ילדים היה השיח הרווח - "להשאיר אותם מחוץ לסכסוך"**

- **האמנה הבין-לאומית לזכויות הילד (1989), משקפת שינוי בתפיסת מעמדם החברתי של ילדים**
  - מאובייקטים פסיביים הזקוקים להגנה
  - לסובייקטים אוטונומיים בעלי יכולת שליטה מסוימת על חייהם

- **מדינת ישראל היא בין החלוצות בשמיעת ילדים להורים גרושים בהליכים משפטיים**

נקודת המבט של הילד – תרומה ייחודית

ממצאים ממחקר מלווה לתוכנית הנסיונית לשמיעת ילדים (שורק וריבקין, 2010)

שופטים: במחצית מהמקרים דברי הילדים תרמו להבנת המקרה

עו"סיות מש"י:

- 63% השתתפות הילדים עזרה להורים להבין טוב יותר מה ילדיהם מרגישים וצריכים
- 25% מהילדים - חל שינוי בהתנהגות ההורים כך שהיא מתאימה יותר לצורכי הילד

השתתפות הילדים חידדה את הצורך במענה טיפולי-מערכתי עבורם

- 52% מהילדים - העו"סיות דיווחו כי הם שרויים במצוקה וזקוקים לטיפול נפשי
- העו"סיות דיווחו על מחסור בשירותים ציבוריים ובמומחיות לטיפול בילדים שהוריהם לכודים במאבק
- מדיוני ועדת סילמן (2014)

"חסרה מומחיות וחסר מענה מקצועי-טיפולי מערכתי לילדים ממשפחות במצבי פירוד וגירושים, ובמיוחד לילדים שהוריהם נתונים בסכסוך בעצימות גבוהה, אף שמדובר בילדים בסיכון ובאוכלוסייה גדלה והולכת".

מטרת המחקר

לבחון את הקשר בין מאפיינים וגורמים נלווים לגירושין לבין האופן שבו ילדים להורים גרושים בישראל (גילאי 7-17) תופסים את איכות חייהם

הערכות הילדים את איכות חייהם

פריט בודד

OLS
"עד כמה אתה מרוצה מהחיים שלך באופן כללי?"

HLTW
"עד כמה שמח ומאושר הרגשת במהלך השבועיים האחרונים?"

ריבוי פריטים

SLSS
איכות החיים בהיבטי חיים שונים
סולם הסכמה

PWI-SC
שביעות רצון מהיבטי חיים שונים

מדדים לבחינת עצימות הסכסוך

מודל המחקר

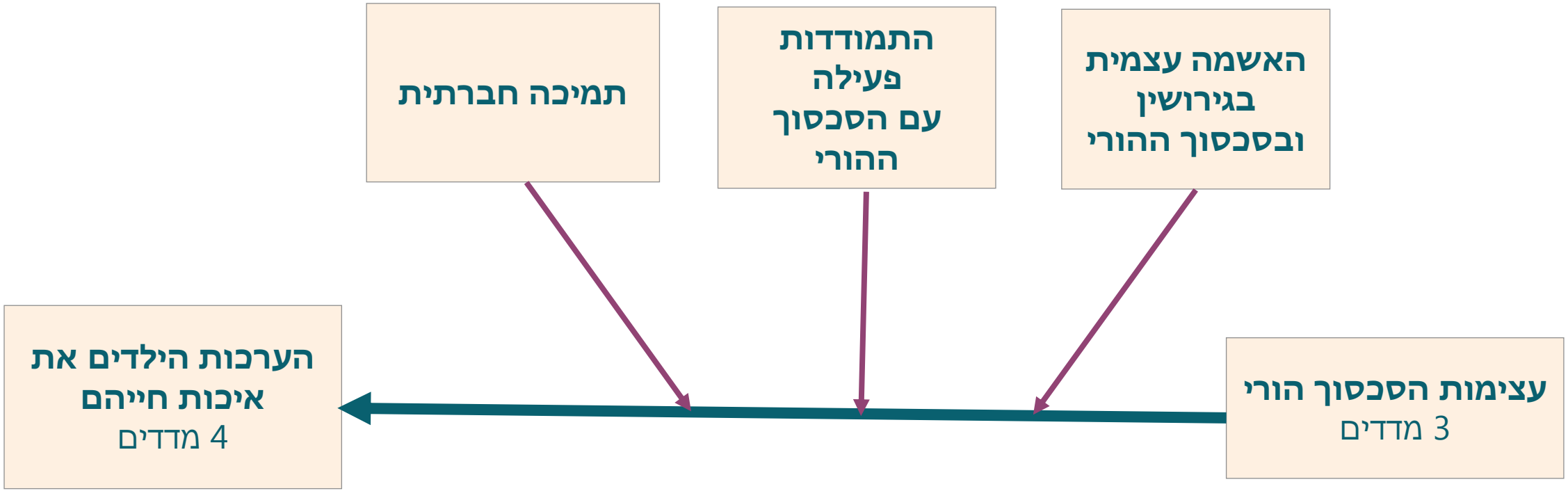
תמיכה חברתית
התמודדות פעילה עם הסכסוך ההורי
האשמה עצמית בגירושין ובסכסוך ההורי
הערכות הילדים את איכות חייהם
4 מדדים
עצימות הסכסוך הורי
3 מדדים

המדגם

השתתפות הילדים במחקר מחייבת

הסכמת אם
הסכמת אב
הסכמת הילד

איתור הילדים: באמצעות משרד הרווחה, גופים פרטיים/עמותות, והרשתות החברתיות

318 משפחות: אחד ההורים מסכים

99 משפחות: שני ההורים מסכימים

86 משפחות: שני ההורים והילד מסכימים

סה"כ 86 משפחות, 122 ילדים

ממצאים עיקריים

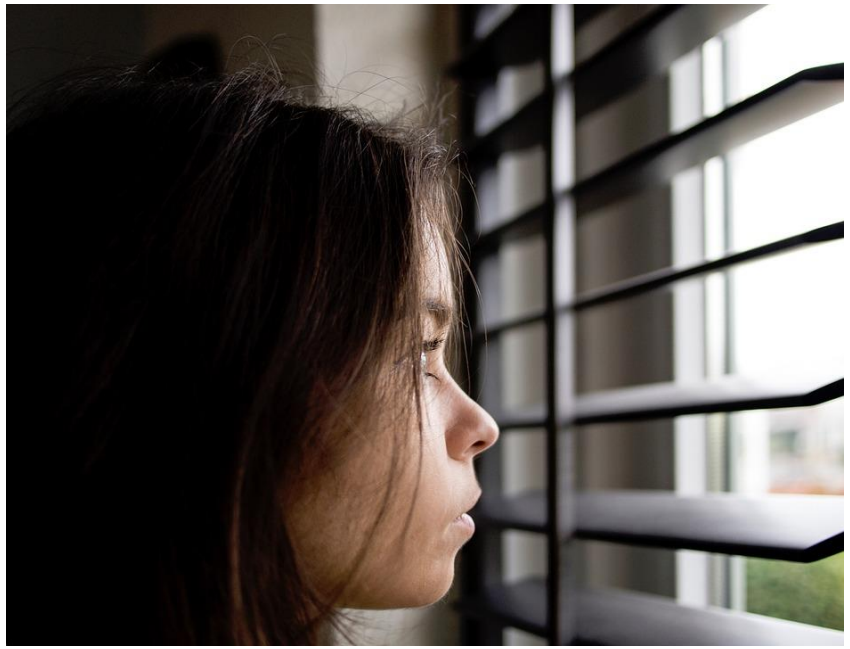

ככל שהסכסוך בעצימות גבוהה יותר - הערכות איכות החיים נמוכות יותר

ככל שהילדים מעורבים יותר בסכסוך- כך הוא משפיע יותר על הערכות איכות חייהם

תפיסת האימהות את עצימות הסכסוך ← מדד אחד להערכת איכות החיים

תפיסת הילדים את עצימות הסכסוך ← 2 מדדים להערכת איכות החיים

תחושת הילדים כי הם לכודים בין ההורים ← כלל הערכות איכות החיים - 4 מדדים

ככל שההאשמה העצמית של הילד גבוהה יותר, כך הערכות איכות החיים נמוכות יותר

האשמה עצמית של הילד בגירושין/ בסכסוך ההורי ← כלל ערכות איכות החיים

האשמה עצמית גבוהה מסלימה את הקשר בין סכסוך הורי להערכת איכות החיים (SLSS)

ככל שהילד מתמודד עם הסכסוך באופן פעיל יותר, כך הערכות איכות החיים גבוהות יותר

"כשהוריי רבים אני יכול לעשות משהו כדי לגרום לעצמי להרגיש טוב יותר"

"כשהוריי רבים, אני יכול לעשות משהו כדי לגרום להם להפסיק"

כלל הערכות איכות החיים

התמודדות פעילה מחלישה את הקשר בין הסכסוך ההורי להערכת איכות החיים (OLS)

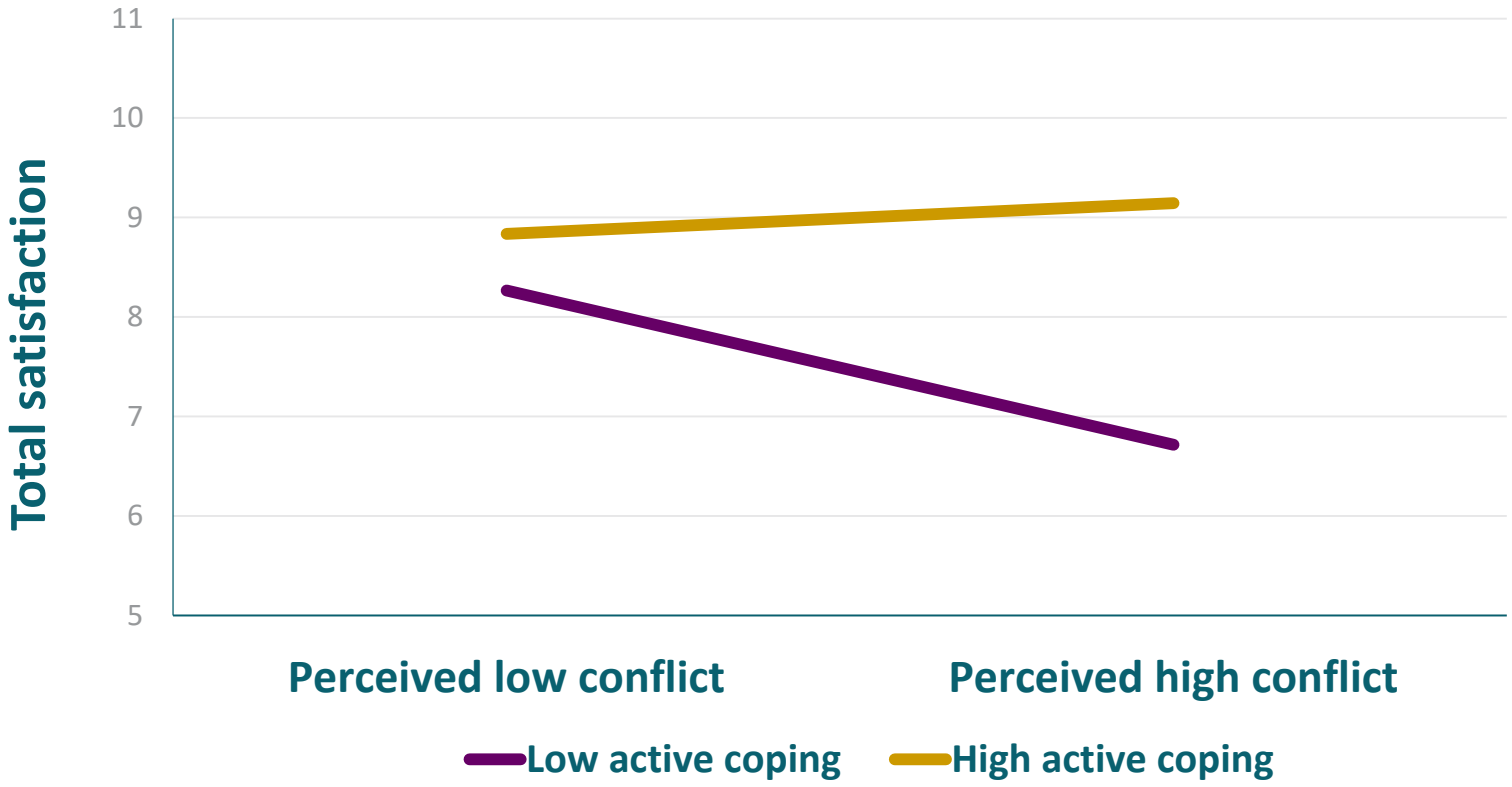

ככל שהתמיכה החברתית גבוהה יותר, כך הערכות איכות החיים גבוהות יותר

- תחושת תמיכה חברתית כוללת
- תמיכה מהאם, תמיכה מהאב
- קרבה אל הסבים
- תמיכה מחברים

כלל הערכות איכות החיים

קרבה לסבים ולסבתות מחלישה את הקשר בין התחושה כי הם לכודים לבין הערכת איכות החיים (SLSS)

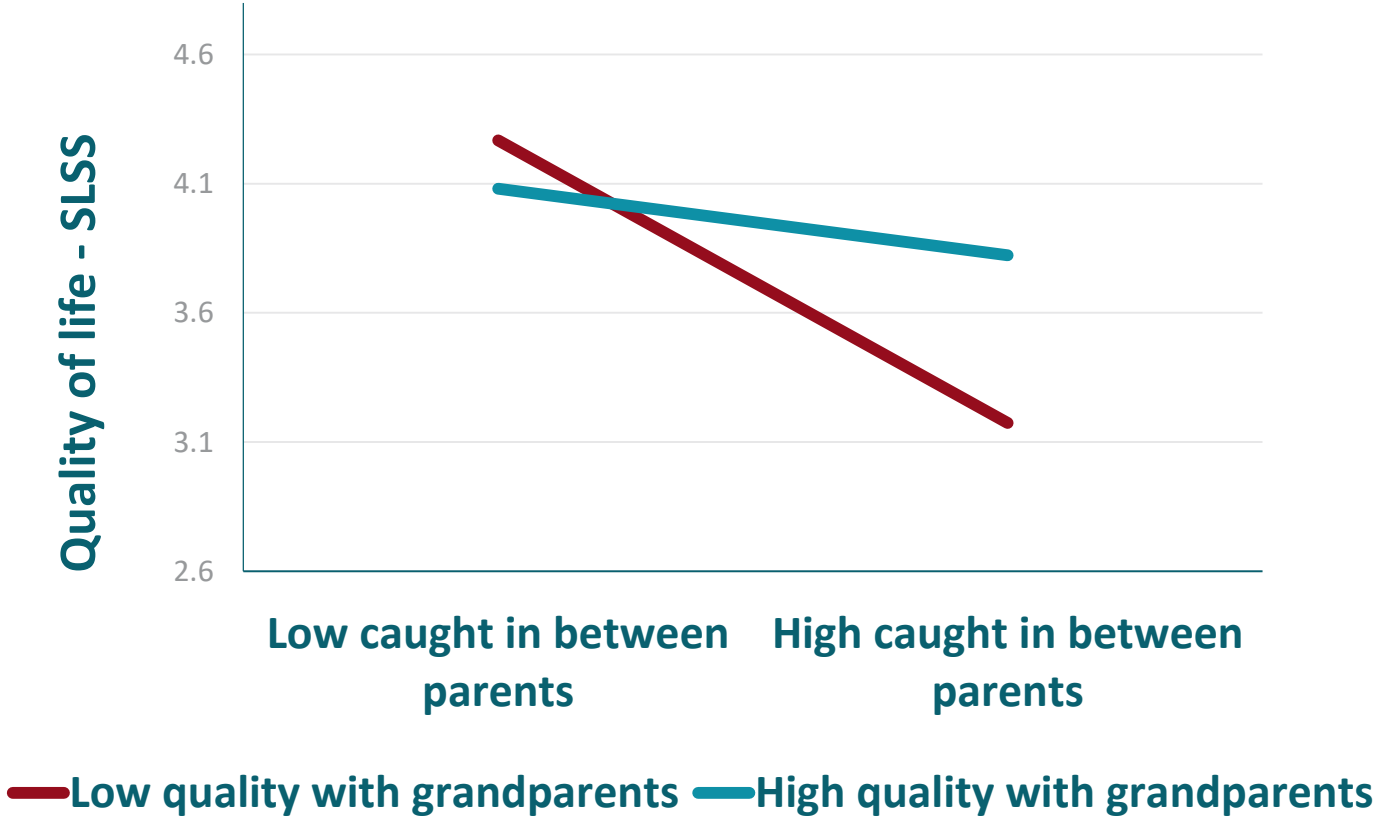

תובנות מהמחקר

- ככל שהילדים מדווחים על יותר גורמי דחק נלווים לגירושין הם מעריכים את איכות חייהם נמוכה יותר
- משאבים אישיים ותמיכה חברתית מסייעים לשיפור איכות חייהם של ילדים – גם כשעצימות הסכסוך גבוהה
- חשוב לפעול לאיתור ילדים במצבי סכסוך משפחתי השרויים במצוקה ולמתן תמיכה מקצועית-טיפולית